

Š i f r a u č e n c a :

Državni izpitni center

N 2 4 1 1 0 1 2 1

6.
razred

Torek, 7. maj 2024 / 60 minut

Dovoljeni pripomočki: učenec prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik.

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

v 6. razredu

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani.

Preden začneš reševati naloge, previdno iztrgaj prilogo z izhodiščnimi besedili.

Nato natančno preberi navodilo posamezne naloge in jo reši.

Pri vsaki nalogi svoj odgovor napiši v predvideni prostor znotraj okvirja.

Pri nalogah, pri katerih je treba obkrožiti črko pred pravilnim odgovorom, obkroži samo eno črko, razen če v navodilu ni določeno drugače.

Piši čitljivo in s pisanimi ali z malimi tiskanimi črkami, skladno s pravopisnimi pravili.

Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravilnega napiši na novo.

Na koncu svoje odgovore ponovno preveri.

Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 16 strani, od tega 2 prazni.

N 2 4 1 1 0 1 2 1 0 2

N 2 4 1 1 0 1 2 1 0 3

3/16

PRILOGA

I. DEL

Besedilo: Urška Galien

PALMOVO OLJE

Maščoba, pridobljena iz oljnih palm, je povsod okrog nas – v piškotih, sladoledu, kruhu, nadomestkih za mleko, milu, šamponih in še marsikje. Oljne palme sadijo na plantažah, ki so jih uredili na območjih, na katerih so pred tem izsekali in požgali deževni gozd. Ker narašča potreba po palmovi maščobi, izginjajo zelo redki in ogroženi sumatrski orangutani in tigri.

Poglej seznam sestavin na embalaži svojih najljubših sladic, piškotov, jogurtov, namazov ali sladoleda. Med sestavinami skoraj zagotovo naletiš na napis *rastlinska maščoba (oljna palma)* ali *palmova maščoba*. Z vsako tako hrano, ki jo kupiš, podpreš proizvodnjo te surovine in način njene pridelave.

Oljne palme

Palmovo maščobo ali palmovo olje pridobivajo iz sadežev oljnih palm. Te palme rastejo v tropskih predelih Afrike, Azije ter Srednje in Južne Amerike. Zrastejo 20 m visoko in imajo 3–5 m dolge sestavljene liste. Cvetovi rastejo v šopih in tako zrastejo tudi plodovi. Ti so veliki kot slive ter sestavljeni iz mesnatega ovoja in koščice.

Širjenje plantaž z oljnimi palmami

Plantaže z oljnimi palmami nezadržno rastejo po Indoneziji in Maleziji, intenzivno pa se širijo tudi po Nigeriji, Kolumbiji in drugih tropskih državah. Ker potrebe po palmovi maščobi vztrajno rastejo že od leta 1960, proizvajalci za širitev plantaž iščejo nove in nove površine.

Izsekavanje deževnega gozda

Ker primanjkuje kmetijskih površin, posestniki širijo plantaže na območje gozda. V tropskih krajih je to tropski deževni gozd, ki skrbi za normalno delovanje našega planeta, na primer za fotosintezo in kroženje vode. V deževnem gozdu je tudi zelo veliko rastlin in živali, ki so redke in ogrožene ter mnoge na pragu izumrtja.

Nepopravljiva škoda

Zaradi lakomnosti po čim večjem dobičku s širjenjem plantaž uničujemo domove številnih žuželk, dvoživk, plazilcev, ptic, sesalcev in rastlin. Mnoge od teh izvirajo še iz časa dinozavrov in obdobja pred ledeno dobo.

Izumiranje sumatrskih orangutanov in tigrov

V Indoneziji ugotavljajo najhitrejše širjenje palmovih plantaž na svetu. Orangutani in tigri na indonezijskih otokih Sumatra in Borneo poskušajo preživeti v gozdovih, ki izginjajo. Izpostavljeni so streljanju, pretepanju, zastrupljanju, požiganju, lovu, predvsem pa pomanjkanju miru, prostora in hrane. Sumatrska orangutan in tiger sta zato tam na robu izumrtja.

OBRNI LIST.

Slika 1: Izgorevanje planeta

Kaj lahko naredimo mi?

Prenehajmo kupovati izdelke s palmovo maščobo ali palmovem oljem! Na embalaži marsikaterih slaščic že lahko opazimo napis *Brez palmove maščobe*. V slaščicah so uporabljeni maslo, sončnično, koruzno ali oljčno olje, v nekaterih pa kokosova maščoba.

Slika 2: Delež palmove maščobe v živilih

(Prirejeno po reviji *Moj planet*, september 2018, str. 16–17.)

(Vir slike 1: prirejeno po: <https://www.24ur.com/cas-za-zemljo/tragicna-resnica-palmovega-olja-trpijo-ljudje-zivali-in-okolje.html>. Pridobljeno: 26. 10. 2023.

Vir slike 2: <https://www.zps.si/nasveti-in-vodniki/palmove-olje-sestavina-ki-skodi-okolju-lahko-tudi-zdravju-2022-01-05>. Pridobljeno: 26. 10. 2023.)

II. DEL

Slavko Pregl

ODPRAVA ZELENEGA ZMAJA

Trije fantje se z zelo starim avtomobilom, ki mu pravijo OLD PUNCA, odpeljejo na izlet. Dogajanje se zaplete, ko naletijo na dekleta in ta Pipiju ukrade srce.

»Dovolj!« je zakričal Bob, »dovolj imam tebe in tvojih oslarij in tvoje zagamane domišljije, butec mladoletni. Kaj si čisto nor ali kaj? Saj vem, da si zabit, toliko ti pa spet ne bi bilo treba biti!«

In potem se je usulo iz Boba vse, kar se mu je lep čas nabiralo. Besede so se usipale in usipale in prava sreča je bila, da so bile samo besede. Če bi bilo kaj drugega, bi se usipalo po cesti in bi jo zasulo, takoj nato bi se usulo v jezero in ga zasulo in prav nikjer ni rečeno, da ne bi zasulo treh fantov z OLD PUNCO vred.

Besede so se usipale naravnost na Pipijevo in Mihovo srce.

Boba je kar privzdignilo, ko je govoril in počasi začel skoraj kričati: »Srečamo smrkljo, ki jo je pobrisala od doma, ker se ni ves svet vrtel okrog nje, kradla je in še vaju navajala k temu, polna je bila lepih zgodbic, skoraj ubila bi se v hribih, in jaz sem zdaj svinja in zločinec, ker jo bojo odpeljali v prehodni dom, kamor odpeljejo vse, ki zbežijo od doma, in jim skušajo pomagati, da se postavijo na noge! Pa kaj, butec, ti bi jo menda peljal domov, starši bi te poljubili na čelo, vzeli bi jo za svojo, kupili še eno posteljo in jo postavili ob twojo in potem bi se vidva prijela za rokce in si gledala v oči in okrog vaju bi plesale srnice, ptički bi čivkali, milo sončece bi sijalo, rožice bi se kar same spletale v kitke in kaj vem, kaj še vse ...!«

Bob je stresel iz sebe še sto stvari. Miha je postajal vse manjši, kot bi bil on vsega kriv, in tudi Pipi je bil videti vse bolj bled.

»Prav briga me za vaju, tepca,« je na koncu pribil Bob, »dovolj vaju imam in se grem kopat. Če hočeta priti domov, me poiščita tam!«

Potisnil je OLD PUNCO s ceste, podložil kamne za kolesa, vzel svojo potovalko in jo peš ubral proti jezeru. Po tem, kako odločno je odšel, je bilo videti, da mu ne bi škodilo malo vode, ki bi ga ohladila.

Pipi in Miha sta obstala ob OLD PUNCI kot dva kipa, ki sta se kiparju ponesrečila, pa je vse skupaj pustil in šel. Bila sta to posebne vrste kipa, ker je eden smrkal, drugi pa hlipal.

Če človek dolgo smrka ali hlipa, počasi postane utrujen in začne razmišljati, ali bi se podrl svet, če bi on prenehal smrkati ali hlipati. In ko tako razmišlja, pozabi smrkati in hlipati. Če pa enkrat nehaš, nima smisla začeti znova.

»Saj,« je rekел Pipi.

V tem »saj« je bilo vse prestano gorje.

»Saj,« je rekел Miha.

V tem »saj« je bilo čisto drobceno upanje. Najprej je bil košček upanja namenjen možnosti, da se fantje pobotajo. En košček upanja je bil namenjen temu, da bi se kopali. In precejšen kos upanja je bil namenjen precejšnjemu kupu sendvičev, ki bi bili namenjeni velikemu kupu lakote v Mihovem želodcu.

(Odlomek.)

(Slavko Pregl: *Odprava zelenega zmaja*. Ljubljana: Beletrina, 2014. 86–89.)

Prazna stran

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.

N 2 4 1 1 0 1 2 1 0 7

I. DEL

**Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo *Palmovo olje*.
Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.**

1. Kdo je napisal izhodiščno besedilo in v kateri reviji je bilo objavljeno?

Avtorica: _____

Naslov revije: _____

(1 točka)

2. Čemu predvsem je avtorica napisala izhodiščno besedilo? Obkroži.

- A Da bi bralcem predstavila, kako pomemben je tropski deževni gozd za naš planet.
- B Da bi bralcem predstavila škodljive učinke, ki jih ima pridobivanje palmovega olja na okolje.
- C Da bi bralce prepričala, da naj kupujejo izdelke s palmovim oljem.
- Č Da bi bralce prepričala, da naj obiščejo palmovo plantažo.

(1 točka)

3. V kateri državi se palmove plantaže širijo najhitreje?

(1 točka)

4. Koliko deževnega gozda je dnevno uničenega za nasade oljnih palm?

(1 točka)

5. Ponovno preberi del besedila *Oljne palme*. Kaj izvemo o oljni palmi? Dopolni preglednico z bistvenimi podatki.

	Ključni besedi	Bistveni podatki
	Rastišče	• _____ _____
Videz oljne palme		višina: • _____ listi: • <u>dolgi 3–5 m</u> • <u>sestavljeni</u> cvetovi: • _____ plodovi: • _____ • _____ • _____

(2 točki)

6. Ponovno poglej sliko 2 in preberi del besedila *Kaj lahko naredimo mi?*. Katero živilo vsebuje največji delež palmove maščobe in katero najmanjšega? S čim se lahko v živilih nadomesti palmova maščoba? Odgovori v obliki povedi.

A		2
B		1

(Vir slike: https://www.diplomatie.gouv.fr/IMG/pdf/Depliant_en_anglais. Pridobljeno: 15. 11. 2023.)

N 2 4 1 1 0 1 2 1 0 9

7. Ali izhodiščno besedilo odsvetuje uporabo izdelkov s palmovo maščobo? Obkroži in utemelji.

DA NE

Utemeljitev: _____

(1 točka)

8. Odgovoru pripiši ustrezeno vprašalno poved. Pri tem upoštevaj vsebino dela besedila *Oljne palme*.

Vprašanje	Odgovor
	Iz sadežev oljnih palm.

(2 točki)

9. Kaj pomeni podčrtani del? Pojasni s svojimi besedami.

Sumatrska orangutan in tiger sta zato tam na robu izumrtja.

(1 točka)

10. Preberi poved.

Zaradi lakomnosti po čim večjem dobičku s širjenjem plantaž uničujemo domove številnih žuželk, dvoživk, plazilcev, ptic, sesalcev in rastlin.

Napiši nadpomenko podčrtanim besedam: _____

(1 točka)

11. Preberi poved.

Palmovo olje je tudi v milu.

Podčrtanemu samostalniku določi spol in sklon.

Izpisani samostalnik	Spol	Sklon
(v) milu		

(1 točka)

12. Obkroži pravilni glagol ob poševnici.

12. a) Zaradi izsekavanja deževnega gozda *morata / moreta* sumatrska orangutan in tiger iskati nov življenjski prostor.

(1 točka)

12. b) Prostovoljci so se odpravili *pomagati / pomagat* ogroženim živalim.

(1 točka)

13. Preberi poved.

Ker narašča potreba po palmovi maščobi, izginjajo nekatere živali.

Strni poved. Začni z besedo *zaradi*.

Zaradi _____

(2 točki)

N 2 4 1 1 0 1 2 1 1 1

14. Preberi poved.

Vsak dan izginejo velike površine deževnega gozda in zamenjajo jih plantaze oljnih palm.

14. a) Na kaj se nanaša podčrtana beseda?

(1 točka)

14. b) Katera trditev o podčrtanem osebnem zaimku *jih* je pravilna? Obkroži.

- A Osebni zaimek je v 2. osebi dvojine.
- B Osebni zaimek je v 3. osebi dvojine.
- C Osebni zaimek je v 2. osebi množine.
- Č Osebni zaimek je v 3. osebi množine.

(1 točka)

15. Kaj pomenita obkroženi krajšavi? Napiši z besedo.

Zrastejo 20 (m) visoko. _____

Zamrznjena pica margerita vsebuje 13 (%) palmovega olja. _____

(1 točka)

OBRNI LIST.

16. V krajšem zaokroženem besedilu napiši:

- kaj je vloga deževnega gozda,
- zakaj ga uničujejo in
- kateri sta posledici uničevanja deževnega gozda.

Upoštevaj izhodiščno besedilo.

A		3
B		2

N 2 4 1 1 0 1 2 1 1 3

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na odlomek iz knjige Slavka Pregla Odprava zelenega zmaja.

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Kaj je izhodiščno besedilo? Obkroži in utemelji.

- A Realistična pripoved.
B Fantastična pripoved.

Utemeljitev: _____

(1 točka)

2. O čem predvsem govori izhodiščno besedilo? Obkroži.

- A O starem avtu in pobeglem dekletu.
B O Bobovi jezi nad priateljem.
C O treh fantih in pobeglem dekletu.
Č O žalostni usodi pobeglega dekleta.

(1 točka)

3. Kaj v izhodiščnem besedilu izvemo o književnih osebah? V desni stolpec vpiši ime književne osebe, za katero velja trditev.

Trditev	Ime književne osebe
Je zaljubljen.	
Se počuti krivega.	
Poskrbi za OLD PUNCO.	

(1 točka)

4. Preberi izpisani del povedi.

»Srečamo smrklo, ki jo je pobrisala od doma, ker se ni ves svet vrtel okrog nje, kradla je in še vaju navajala k temu, polna je bila lepih zgodbic /.../«

Kaj izvemo o dekletu iz vsakega od treh podprtih delov? Pojasni s svojimi besedami. Odgovori v obliki povedi.

A		2
B		1

5. Preberi Bobove besede.

»/.../ in potem bi se vidva prijela za rokce in si gledala v oči in okrog vaju bi plesale srnice, ptički bi čivkali, milo sončece bi sijalo /.../«

5. a) O kom govori Bob?

(1 točka)

5. b) Zakaj je Bob uporabil toliko pomanjševalnic?

(1 točka)

5. c) Iz Bobovih besed izpiši poosebitev.

(1 točka)

5. č) Kaj je značilno za poosebitev?

(1 točka)

6. a) Kaj izraža Pipijev *saj*?

(1 točka)

6. b) Mihov saj izraža upanje. Na kaj vse upa Miha? Odgovori s svojimi besedami.

For more information about the study, please contact Dr. John Smith at (555) 123-4567 or via email at john.smith@researchinstitute.org.

7. V zaokroženem besedilu o prijateljih napiši:

- kaj je razjezilo Boba;
 - kako se kaže njegova jeza;
 - kako to vpliva na Pipija in Miha;

IN utemelji, ali so prijatelji ostali sprti

Pomagaj si s podatki iz besedila

A		4
B		2

Skupno število točk: 45

Prazna stran

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.